

FUNGUS

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE MYCOLOGISCHE VEREENIGING

REDACTEUR: G. D. SWANENBURG DE VEYE

- BERGERWEG 143

- ALKMAAR

HET BESTUUR DER NED. MYCOLOGISCHE VEREENIGING

T. A. C. Schoevers, *Voorzitter*, Nassauweg 28, Wageningen.Ir A. C. S. Schweers, *Onder-voorzitter*, Van Oldenbarneveltstraat 40, Nijmegen.Mej. J. P. S. Smit, *Secretaresse*, De Lairessestraat 40H, Amsterdam-Z.G. L. van Eyndhoven, *Penningmeester*, Eindhovenstraat 36, Haarlem. Postrekening 90902 op naam van: Penningmeester N.M.V.Dr H. A. A. van der Lek, *Bibliothecaris*, Zoomweg 10, Wageningen.De *contributie* der Vereeniging bedraagt f 5,—, voor student- en huisgenootleden f 2,50.

Met ingang van 1 Januari 1944 zal de redactie van Fungus worden waargenomen door Dr J. S. Zaneveld, Ericalaan 12 te Leiderdorp. Bijdragen voor het volgende nummer gelieve men vóór 20 Jan. a.s. aan dit adres te zenden.

ENIGE NIEUWE LABOULBENIALES *) VOOR ONS LAND (Vervolg)

Rachomyces Philonthinus Thaxter, op *Philonthus varians* Payk. en op *Philonthus fimetarius* Grav. Boelens leg. Hengelo, in talrijke exemplaren. Als de heldergeelbruine perithecia ontwikkeld zijn, is deze soort gemakkelijk waar te nemen. De soort is karakteristiek door de talrijke appendices, waartussen waarschijnlijk de antheridia te zoeken zijn.

Thaxter beeldde exemplaren af met meer dan één perithecium, onze exemplaren hadden er slechts één. Prettig was het dezelfde soort talrijk aan te treffen op *Philonthus cruentatus* Gmel., uit de collectie van P. J. Brakman, Middelburg. De soort wordt door Picard niet vermeld, wel door Thaxter uit Engeland en Zwitserland.

Euzodiomyces Lathrobii Thaxter, op *Lathrobium elongatum* L., uit de collectie van P. J. Brakman, Oost Capelle. Deze soort schijnt in Engeland algemeen te zijn. Ook hier zijn de steriele appendices talrijk, zij bedekken de perithecia bijna geheel, antheridia zijn niet met zekerheid bekend, de lengte is 0,277 mm.

In de tijd, die verlopen is tussen het inzenden en plaatsen van dit overzicht, is de buit weer toegenomen! Om hiervan een beknopt verslag te doen in „Fungus” zou aan het materiaal geen recht laten wedervaren. Een grondiger overzicht zou veel te veel plaatsruimte vergen, en zo lijkt het ons het beste dit elders te doen en in Fungus van tijd tot tijd nog eens de meer bijzondere vondsten te vermelden.

Een zeer beknopte vermelding van onze vondsten tot nu toe, nl. 13 soorten nieuw voor

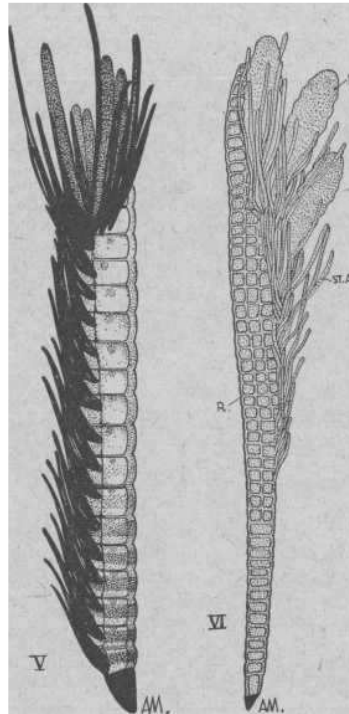

Fig. V. *Rachomyces Philonthinus* Thaxter (0,32 mm)

Fig. VI. *Euzodiomyces Lathrobii* Thaxter (0,267 mm)

*) Tot de Ascomyceten behorende schimmels, die voornamelijk op loop- en waterkevers parasiteren (de V.).

Nederland, verscheen in het Maandblad van het Natuur Historisch Genootschap te Maastricht (Juninummer). Veel nieuw kevermateriaal moet nog onderzocht worden, en zal ongetwijfeld het aantal soorten weer doen toenemen.

Enschede.

A. MIDDELHOEK.

LITERATUUR

Thaxter, R., *Contribution toward a monograph of the Laboulbeniaceae. D1. II.*
Picard, F., *Contribution à l'étude des Laboulbeniacées d'Europe (Bull. Soc. Myc. France 29, pag. 503—571).*

PERONOSPORA VIOLACEA BERKELEY

(*Nieuw voor ons land*)

Onder de lezers van dit tijdschrift zullen er waarschijnlijk zijn, die belangstelling hebben voor de in het opschrift genoemde zwam. Ondergeteekende zal er daarom hier graag iets over mededeelen.

Zoals men weet, maakt het geslacht *Peronospora* deel uit van de familie der *Peronosporaceae*, welke weer tot de klasse der *Phycomycetes* of Wierzwammen behooren en zijn alle *Peronosporaceae* parasitische zwammen. Ik herinner slechts aan de zwam, die de aardappelziekte veroorzaakt (*Phytophthora infestans* De By.).

Een ieder kent verder wel *Knautia arvensis* Coulter, die op zandgronden algemeen voorkomende Kaardeachtige met de aantrekkelijke, paarse bloemhoofdjes.

Welnu, toen wij op 29 Juni 1942 *Knautia* langs een duinweg bij Bakkum (N.H.) zagen, trok het onze aandacht, dat de planten prachtige, halfbolvormige hoofdjes droegen. Bij nader toezien bleek, dat deze halfbolvorm tot stand kwam, doordat alle bloemen in het hoofdje stralend waren. (Zie photo). Een belangrijke afwijking dus van de gewone bloeiwijze. Immers bij normale *Knautia* zijn alléén de randbloemen van het hoofdje stralend, terwijl de binnenste bloemen doorgaans kort en buisvormig zijn.

De oplossing van het raadsel werd gegeven door het op de bloemkronen voorkomende, zwartachtig gekleurde stof, hetwelk uit sierlijke conidiëndragers met conidiën, een vruchtvorm van een zwam dus, bleek te bestaan.

Daarmede was *Peronospora violacea* Berk. ten onzent gevonden, een van de *Peronosporaceae*, waarop reeds wijlen Prof. Dr C. A. J. A. Oudemans in zijn *Révision des Champignons des Pays-Bas*, Tome II (1897) als voorkomende in naburige landen, de aandacht vestigde.

Photo Prell

Knautia arvensis Coulter, aangetast door *Peronospora violacea* Berkeley, Bakkum, 30-6-'42. Nat. grootte

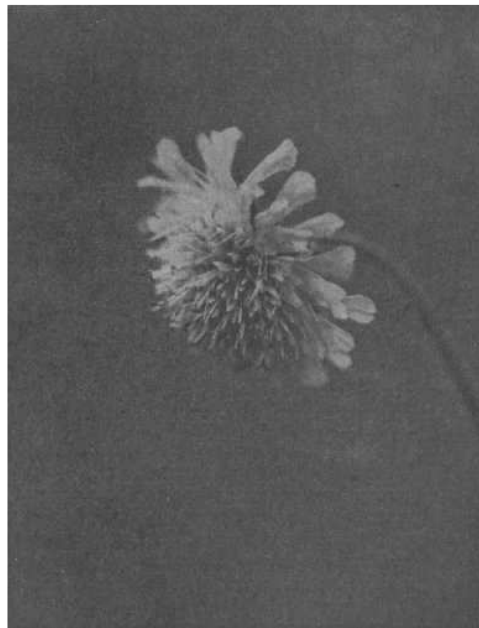
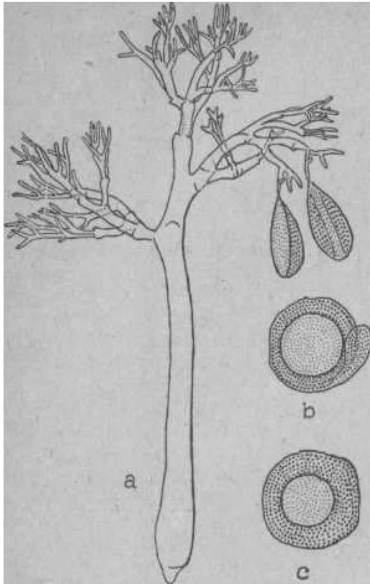

Photo Prell

Normaal hoofdje van *Knautia arvensis* Coulter Nat. grootte

Conidiëndrager met conidiën (a), oögonium met antheridium (b) en oöspore (c) van *Peronospora violacea* Berkeley naar exempl. uit Baklum, 335 X vergroot

Conform de buitenlandsche opgaven, werden de conidiëndragers uitsluitend op de bloemen aange- troffen, nooit op den kelk of op de omwindsels of op andere bladgroen bevattende deelen der voeds- terplant.

In het weefsel der bloemdekklippen werd ook de verdere vruchtvorm van de schimmel, t.w. tal van oögoniën, ten deele tot oösporen ontwikkeld, ge- vonden. Een zeer klein aantal der oögoniën kwam met antheridium voor.

Conidiën en oösporen werden den geheelen zomer tot in den herfst aangetroffen.

Omtrent de Ingrijpende veranderingen, welke de zwam bij de aangetaste planten teweeg brengt, geheel overeenkomend met de mededeelingen hier- van bij de buitenlandsche vondsten, het volgende.

Alle hoofdjes, die aan één tak achtereenvolgens tot ontwikkeling komen, hebben uitsluitend stralen- de bloemen. Aan de knoppen kan men den stralen- den vorm reeds duidelijk onderscheiden. De hoofdjes zien er oogenschijnlijk gezond en weelderig uit. Echter als ze ten volle ontloken zijn, verschijnen na regenneerslag de conidiëndragers op de bloemen. De meeldraden blijven kort en stuifmeel wordt niet gevormd. Evenmin komt de vrucht tot ontwikke- ling. *Peronospora violacea* steriliseert dus de ge- slachtsorganen van *Knautia* en veroorzaakt de on- vruchtbaarheid van de voeds- terplant. De laatste blijft echter in leven en komt het volgende jaar (vaste plant!) opnieuw in bloei.

Thans mogen nog eenige gegevens omtrent de ten

onzen- t gevonden zwam volgen, in hoofdzaak overeenkomend met de beschrijvingen in de buitenlandsche literatuur.¹⁾

De conidiëndragers staan rechtop en zijn, zonder conidiën gemeten, 110-320 μ lang, gemiddeld 214 μ , aan den voet dikwijls knotsvormig, grootste dikte 10-25 μ , gemiddeld 15 μ . De conidiëndragers zijn, meestal boven het midden beginnend, 5-8 x gaffelvormig vertakt. De beide laatste takjes zijn kort (8-15 μ), priemvormig, recht, matig spits en gelijk van lengte en vormen samen een scherp hoek. De conidiën zijn eivormig of ellipsoïd, naar den kant der aanhechtingsplaats toegespitst; één der zijden, evenwijdig met de lengteas, is afgeplat. De conidiën zijn vuilviolet tot sepiakleurig (zelden kleurloos) en hebben de volgende afmetingen:

droog: 25-45 μ lang, gemiddeld 35 μ ; 10-20 μ breed, gemiddeld 14 μ

vochtig: 25-39 μ lang, gemiddeld 33 μ ; 15-21 μ breed, gemiddeld 19 μ

De oösporen zijn bolvormig, het episporium is ongelijkmatig breed, geplooid en hoekig, van lichtgeel tot bruin. Oösporen zonder episporium 20-30 μ , met hetzelfde 30-50 μ diam. (Figuren a, b en c).

Mochten lezers de zwam elders in ons land aantreffen, dan zal ondergeteekende opgave van de vindplaats zeer op prijs stellen. Het verdient aanbeveling ook op de hoofdjes van Kleine Kaardebol (*Dipsacus pilosus* L.), Blauwe Knoop (*Succisa pratensis* Mnch.) en Duifkruid (*Scabiosa Columbaria* L.) te letten, daar de *Peronospora* in het buitenland ook in de bloemen van deze Kaardeachtigen gevonden is.

Amsterdam.

HANS H. PRELL.

EEN ZELDZAME HELVELLA WEERGEVONDEN (*Helvella ephippium* Lév.)

Dat in een beperkt gebied als Amsterdam, waar de omstandigheden in het algemeen voor het optreden van paddenstoelen oogenschijnlijk niet gunstig zijn, toch nog bijzondere vondsten te melden zijn, blijkt uit het voorkomen van *Helvella ephippium*.

Deze ascomyceet vinden wij, voor zoover literatuur beschikbaar, vermeld in:

Prof. Dr. J. Lindau: Die microscopische Pilze.

Prof. W. Migula: Kryptogamen Flora von Deutschland u.s.w.

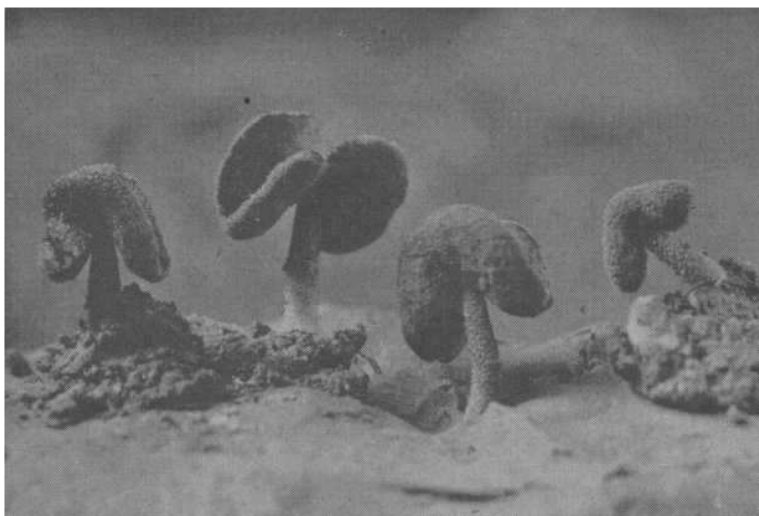
G. Massee: British Fungi and Lichens.

M. C. Cooke: Handboek of British Fungi.

Dr L. Rabenhorst: Kryptogamen-Flora Band 1, 3e Afdeling.

Volgens Cooke zijn afbeeldingen te vinden in:

¹⁾ De afwijkingen hoop ik in den eerstvolgenden jaargang van het Nederl. Kruidk. Archief uitvoerig te bespreken.

Leveillé, Ann. Sc. Nat. Serie 11 Vol. XVI, p. 240, t. 14, f. 7.
 Berkeley and Broome, Annals N.H. No. 552.
 Schaeffer t. 321.

Wij zelf vonden haar afgebeeld bij Rabenhorst op blz. 1173 en Juillard-Hartmann in Iconographie des champignons superieurs, Vol. V en Lindau.

Op het eerste gezicht doet zij denken aan een jonge *H. elastica* of *atra*, maar bekijkt men haar met de loupe nauwkeuriger, dan valt direct de beharing op, welke niet alleen de onderzijde van de hoed, maar ook de steel bedekt. Gezien de geringe afmetingen noemt Cooke *ephippium* dan ook „minute *Helvella*”. Wij zouden haar gezien haar latijnsche naam *ephippium* (zadel), *zadelhelvella* willen noemen. Uit de foto blijkt (zie fig. 3 van links) de typische zadelvorm zeer goed. Ook de beharing is op de foto zeer duidelijk te onderscheiden. In veldjes verdeeld met de haren naar het middelpunt gericht. Vooral bij jonge exemplaren is de fluweelachtige beharing goed te zien.

De hoogte van de volwassen exemplaren, zij kwamen in tientallen voor, komt niet boven de 3 cm uit en zij zijn tot 1 cm breed. De kleur is grijs-beige naar griuw-grijs-bruin, met iets lichtere, gevulde steel. De sporen afmetingen stemmen overeen met de maten, welke Lindau, Migula en Massee geven, 16-18 x 10-12, ook de groote oliedruppel is zeer goed waar te nemen. Typisch zijn de paraphysen, welke aan het bovineinde knotsvormig verbreed zijn (zie teekening), hetgeen ook Migula vermeld. De exemplaren werden door E. Agsteribbe, tamelijk dicht bij elkaar op 7 September 1942, in het IJbosch te Amsterdam op kale, kleiachtige grond in open bosch van iep en els gevonden.

Voor het Westen van Europa vinden wij haar nog vermeld als gevonden bij Auderghem en Boitsfort; in *Florule Mycologique des environs de Bruxelles* par E. Bommer et M. Rousseau met de bemerking „assez rare”. De eerste vondst van Leveillé was Parijs, gezien de vondsten in Parijs, Brussel en Amsterdam zouden wij kunnen opmaken, dat gunstige bedingen om op te treden aangelegde bosschen zijn. Voor Nederland vinden wij haar vermeld in het N.K.A. van 1903 p. 202; gevonden door Mr J. Rick in Valkenburg in 1899.

Zowel Schröter Schles. *Kryptogamenfl.* als Hennings *Abh. bot. Ver. Brandenburg XXXVI*, pag. 73 houden haar voor een variëteit van *H. atra*, maar wijzen vooral op het onderscheid met *atra* door haar beharing. Tenslotte volgt hieronder de beschrijving van den auteur Leveillé:

„Cette Helvelle que j'ai trouvée à Neuilly, dans le mois d'août, est le plus petit des espèces que je connaisse. Elle varie d'un demicentimètre à trois centimètres de hauteur sans cesser d'être parfaitement reconnaissable. Le chapeau est charnu, membraneux, formé de deux lobes libres réfléchies et courbés de telle façon qu'ils représentent une petite selle. Cette forme n'est cependant pas constante, la partie inférieure du chapeau ainsi que la surface du pédicule sont cendrées et recouvertes de poils; ce dernier est plus ou moins long cylindrique, plein et d'une consistance ferme et élastique. L'hymenium qui recouvre la face supérieure du chapeau est d'une couleur bistre et composé de thèques allongées qui referment huit spores rondes et transparentes.” *Gregaria, villosa, cinerea; pileo 2-3 lobo, deflexo, libero, stapite cilindrico, laevi, fareto. Hab.: circa Parisios, ad terram in graminosis aestate.*

Amsterdam.

H. KLEIJN en E. AGSTERIBBE.

COPRINUS DILECTUS FR.

Den 2en Kerstdag trof ik in de kleine plantenkas van Artis, Amsterdam, eenige toefjes mooie, in een nog jong stadium verkeerende plaatjeszwammen aan. Mijn eerste indrukken waren dat het iets bijzonders moest zijn en dat het een of andere Lepiota-soort moest wezen. Een der toefjes zat aan kleine stukjes verhoude wortels vast, welke zich tusschen de oude vergane turfmoelm bevonden. Ik nam ze voorzichtig mede en stopte ze thuis direct in een jampotje om ze later te determineren. Laat ik niet vergeten te vermelden, dat ik in de genoemde kas nog een bijna vergane Coprinus-soort aantrof, waar ik evenwel geen aandacht aan schonk. Dat het later Coprinus dilectus Fr. bleek te zijn, een soort, die lang niet algemeen is, gaf mij een groote voldoening.

Het eene toefje, dat op hout zat, bestond uit ongeveer $\frac{1}{8}$ cm groote zwammetjes, waarvan de steeltjes nog met de hoedjes zeer onontwikkeld en bijna geheel met een okeroranje vilt overtrokken waren. De hoedjes waren nog in het geheel niet geribd.

Het andere toefje, waarvan de steeltjes eveneens aan een harige basis lichtelijk aaneen zaten (subfasciculate), was voorzien van een circa 5 cm lang verlengstuk, dat naar onderen steeds dunner werd en dat wit van kleur was met okerleurige, vezelige draden en hetwelk ongetwijfeld ook op een stukje hout had gezeten. Verder bleek bij nauwkeurige beschouwing, dat zich aan de steelbasis volvaachtige lapjes bevonden, welke lapjes geen regelmatige volva vormden als bij de Volvaria-soorten. Zij waren zeer onregelmatig van bouw en de meeste steeltjes bezaten ze niet.

Toen ik na een dag het jampotje weer te voorschijn haalde, zag ik aan de inmiddels ontstane habitus direct, dat het een Coprinus-soort moest zijn. De steeltjes waren namelijk flink doorgegroeid en ook de hoedjes hadden zich inmiddels goed ontwikkeld. Omsloten de hoedjes aanvankelijk de steeltjes zeer nauw, nu waren zij klokvormig en tevens geribd, terwijl de kleur nu paarlgruis was met in het centrum nog slechts een klein gedeelte oker-oranje. De hoedjes, welke ongeveer 2 cm groot werden, gingen na enkele dagen tot inkt vervloeien.

De steeltjes waren witachtig geworden met over de geheele lengte draderige, okerleurige vezels, de lengte was circa 5 cm. Bij het tot inkt vervloeien bleek op den top van de steeltjes een schijfje te zitten, dat evenwel bij zacht aanraken direct er af viel. Boven op de hoedjes kon men van deze schijfjes niets bespeuren.

De doorzichtig bruine sporen waren nogal van verschillende grootte en vorm, doch voor het grootste gedeelte elliptisch. De cystiden op de lamellen waren bij mijn ex. knotsvormig en niet ei- of blaasvormig, zooals Lange aangeeft.

Spreekt Ricken van hoedjes „weisz, in rosa neigend“ en „mit rosarot färbenden losen Flocken bedeckt“ en van steeltjes „weisz, rotstaubig“, de door mij gevonden exemplaren waren allen van een uitgesproken oker-oranje kleur.

Voor een volkomen juiste afbeelding verwijs ik naar het meesterwerk van Lange.

Amsterdam.

H. J. VAN DER LAAN.

MYCOPHAGIE, VI

Het geheim van het boertje.

Moeten wij de kennis van onze vindplaatsen aan anderen meedeelen? — Ziehier een vraag, die er een is, erg op den man af. En wie meent, haar met een hartgrondig: Natuurlijk! te moeten beantwoorden, bewijst hiermee ongetwijfeld zijn goede bedoeling, maar ik vrees, slechts in geringe mate zijn zelfkennis.

Want de practijk kan zijn belangeloosheid op zware proef stellen. En men deelt, zooals sommigen doen, zijn kennis nog maar niet aan anderen mee, wanneer men, omdat men het nu eenmaal niet verheelen kan, een of andere buitenplaats opnoemt (ik bedoel buitenplaats nu ook in letterlijken zin), maar zich er wel zorgvuldig voor wacht, zoodanige bijzonderheden te geven, dat de beginner, die op weg geholpen moet worden, er iets aan heeft. Ik ken zoo'n nobele figuur, wiens uitdruktingsvermogen opeens pijnlijk faalt, wanneer hij aan de aanduiding van de plaatsen toe is. En toch is het iemand, die bewezen heeft onzelfzuchtige eigenschappen te hebben.

Men overschatte dus zijn moreel hefvermogen niet, al behoort men niet meer tot de categorie, die volkomen gesloten is tegenover iedereen. Gesloten ook op elk gebied. Want die verzwijgen niet alleen, waar paddenstoelen in het algemeen te vinden zijn, (de anderen loopen ten minste de kans, dat de beginner ze toch vindt), maar wanneer het aan hen lag zouden ze de heele mycologie geheim houden. Ik heb er gekend, die boekjes met goede afbeeldingen niet vertoonden, hoewel ze ze bezaten. Het terrein was toch al zoo schraal, nietwaar? — iedere nieuwkomer werd vijandig aangezien. Dit is het stadium van den min of meer primitieven mensch, die ook de medische kennis vóór zich (of in de familie) houdt.

Maar de wáre mycophagie is gezellig. Men doet het niet om het eten alleen. Men wil zich juist met anderen samen daarin verheugen. En met anderen het lief en het leed van de moeilijkheden deelen.

Daarom, — en hoewel ik ons, ware mycophagen, niet graag boven anderen zou verheffen, (want het probleem blijft moeilijk, en men kan iemand zijn recht op een vindplaats niet ontzeggen), — daarom, herhaal ik, doet het mij genoegen, den beginnenden mycophagaag te kunnen verzekeren, dat we eigenlijk gerust aan iedereen onze geheimen kunnen mededeelen. En wel om de volgende reden.

De zaak is, dat zéker weleens door onze mededeelzaamheid een terrein door anderen zal worden afgeroomd, maar dat hier tegenover staat, dat het ons maar een prikkel kan zijn om meer terreinen te vinden, iets, waartoe de gemakzuchtige niet komt. En ten tweede vraag ik uw aandacht voor het volgende verschijnsel, dat al heel belangrijk is in dit verband.

Aan iedereen zal het telkens gebeuren, — ook wanneer hij meent, er als de kippen bij te zijn geweest, — dat hij gewenschte soorten paddenstoelen aantreft, die te ver heen zijn. Sponzig eekhoortjesbrood, berken- en rosse boleten, bruin verwelkende cantharellen, uitgegroeide parasolzwammen, overrijpe gele ridderzwammen, etc. etc. Wat beteekent dit nu? Immers niets anders, dan dat *hij* er geen tijd voor heeft gehad, overal tijdig bij te zijn. En moeten we dan het geheim van het boertje zoo angstig bewaren, om tot dat jammerlijk resultaat te komen? Immers neen! Een ander was er intusschen gelukkig mee geweest. En tred dus een werkelijk belangstellend mycophagaag gerust met openhartigheid tegemoet.

Daarbij komt, dat ge een ander altijd der zult blijven in de noodige kennis, wanneer elke wandeling, ook wanneer niets eetbaars te vinden is, voor u genietbaar is door het zamelen van uw oefenmateriaal om door te dringen in dezen uithoek der natuur, die weer aansluit aan haar andere schatkamers, waarvan nu en dan onze medeleden-biologen in Fungus en Mededeelingen verhalen. Eten is per slot toch niet het eenige in de wereld, — al lijkt het er nu wel op, en al blijft voor ons misschien de proof of the pudding in the eating.

Zegt ge nu, dat dit een al niet veel mooier standpunt is dan dat van de voren behandelde categorieën (en wel daar de mededeelzaamheid onschadelijk is en daar men een ander toch altijd vóór blijft), dan wil ik dat niet tegenspreken, in elk geval niet in debat komen met deze opvatting. Maar het gaat niet om morele probleemstellingen. Het gaat om mycophagie. En het moet toch prettig zijn, wanneer een goed mycophagaag-in-den-dop zich tot ons wendt, hem zonder angst voor onze belangen tegemoet te kunnen treden, — en zonder wroeging, dat we ze verwaarloozen? Denk daar maar aan, telkens wanneer ge oude exemplaren ziet.

Er zijn andere typen dan belangstellende mycophagen-in-den-dop. Zoo kwam ik eens bij een Rusthuis, waar een *Boletus edulis* was, — zoomaar, ongehinderd, en dat in het juiste stadium van zijn consumptie. Ik had het gebrek aan tact, de dame van het Rusthuis te vragen, of zij die at. „O, is die eetbaar, ja, dan natuurlijk.“ Daarvan valt niets te zeggen, wanneer men zoo'n vraag heeft gesteld. „Zijn er hier misschien nog meer eetbare?“ Ook dat onderzoek te ondernemen was ik aan mijn vraag verplicht. Er waren er nog veel meer, en ze nam alle tot zich. Men loopt er dan beteuterd bij, onvrij als men is door zijn onbescheiden vraag. „Waar woont u?“ Vlakbij. „Dan kom ik u van tijd tot tijd een partij laten zien, welke de eetbare zijn.“ Ik dreigde mijn leven lang in dienstbaarheid te geraken, en opperde, dat zij zelf zich uit boekjes op de hoogte zou stellen, — ik maakte dan ten minste propaganda, met al mijn droevige figuur van den bedelaar, die zelf geen enkel stuk toebedeeld kreeg. „O neen, dat is me te moeilijk.“ Zóó iemand moest men eigenlijk zich de vrachten laten aandragen, er zelf uit houden, wat men gebruiken kan, en haar de soorten laten, waarvan zij spoedig genoeg zou krijgen. Maar zij vergat mijn adres en ik zag haar nooit weer.

Wordt vervolgd

PELAGICUS.

RECEPTEN

Inleiding.

Van tijd tot tijd, stel ik mij voor, zal ik een enkel beproefd recept geven, en ik wek hierbij andere mycophagen op, aan deze rubriek-in-telegramstijl deel te nemen onder vermelding van naam of beginletters, opdat wij de bron onthouden, waaraan wij de wenken te danken hebben. Wij bezitten al in de boekjes goede recepten, b.v. in die van wijlen mej. Cath. Cool (ook in „Paddenstoelenboek I“ te vinden), — ook in „Paddestoelen zoeken en eten“ van mej. M. Kruseman en Martine Wittop Koning, — anderen niet te na gesproken. Toch, er is ruimte voor méér ervaringen. Vooral met het oog op de soorten, waarmee wij vaak geen weg weten, daar ze b.v. door Dumée terecht gekenmerkt zijn als „comestibie peu délicat“, terwijl anderen ze tóch genoten: men kan toch niet aannemen ten onrechte? Heel veel hangt af van de plaats waar ze groeien. Ze krijgen er, zou men zeggen, soms een bepaald type, b.v. de krulzoom (*Paxillus involutus*) van hoogen en van vochtigen grond. Ook *Amanita rubescens*, — Paarlamaniet, Fransch: golmotte, — van vochtigen bodem is gronderiger van smaak dan die van hoogen en drogen grond. Maar er is hier nog wat anders. De soorten zijn in verschillende landen niet gelijk. Dit wordt althans te vermoeden gegeven b.v. doordien de schadelijkheid van de valsche cantharel in twijfel werd getrokken, ja, Dumée hem bij voorkeur eet, —terwijl ik mij dat na een proef in het Gooi wat de *smaak* betreft begrijpen kon, maar heel positief

weet, dat men er in het vorstendom Waldeck regulier buikpijn van kreeg. Er is nu echter nog wat anders: de bereidingswijze. Men kan niet aannemen, dat de Franschen de golmotte eten, wanneer die zoo gronderig blijft als gemeenlijk bij ons het geval is. Wat doen ze eraan? Soms met azijn voorbereiden, zooals gronderige visch? Voor allerlei gegevens in deze richting zij in het populaire gedeelte van Fungus plaats. Vooral in dezen tijd dragen wij dan in niet geringe mate bij tot de oplossing van het voedingsvraagstuk. Daarbij moeten we met boter spaarzaam zijn.

Paxillus atrotomentosus (zwartvoetkrulzoom.-fluweelpoot-krulzoom): deze paddestoel, waarvan de jonge exemplaren (waartoe men zich op goed gezag bepale) al kostelijk frisch kunnen zijn, is een crux. Hij heeft van nature iets zuurs, en gewóón gekookt lokt hij niet aan, — in zuur is hij in het begin lekker, maar bij slapper worden nauwelijks. Ik kan hem nu sterk aanbevelen als volgt. Kook de jonge exemplaren inclusief de poot met zout en citroen (weinig). Maak gekookte aardappel aan als sla met snippers bieslook of dergelijke en meng het met onzen paddestoel. Ge hebt er geen idee van, welk een uitmuntend stuk hors d'oeuvre dit oplevert. Men moet zorg dragen de aardappelen niet te vergruizen, daar er anders een papje komt, hetwelk we vermijden moeten. P.

ENKELE EXCURSIEVERSLAGEN

Kort verslag der excursies van district III.

19 Sept. Excursie in de omgeving van Baarn. Aanwezig 8 leden en enige introducés. Het prachtige herfstwee had de bossen erg uitgedroogd. We vonden slechts ± 60 soorten. *Polyporus giganteus* groeide bij de plaats van samenkomst. Verder wil ik nog noemen *Polyporus Schweinitzii*, *Lepiota acutesquamosa*.

3 Oct. Excursie nabij Bussum. Aanwezig waren 15 leden. Het weer liet zich van zijn besten kant zien. Ditmaal was de oogst groter. Gevonden werden 110 soorten, waaronder vele aardige vondsten zoals: *Hygrophorus russocoriaceus*, die wel wat lijkt op *Hygrophorus niveus*, maar sterk ranzig ruikt, *Leptonia serrulata*, met z'n zwarte lamellensnede, verder nog *Sarcodon fuligineo-album*, *Hygrophorus obrusseus* en *conicus*, *Russula parazurea*, *Tricholoma excissum*, *Coprinus tergiversans*, *Inocybe scabella* en *lucifuga*, *Lepiota clypeolaria* Fo. *minor* Lange.

10 Oct. Excursie naar „Over-Holland“, een oud eikenbos op klei, aan de Vecht. Aanwezig 9 leden. Ook nu was het weer zéér droog. Nieuwe en nog onbekende soorten vertoonden zich voor ons: *Lactarius aspideus*, een geel melkzwammetje met wit melksap, dat paars verkleurt, *Hebeloma saccharioides*, *Mycena arcangeliana*, *Pholiota destruens*, *Nolanea icterina*, *Amanitopsis plumbea*.

24 Oct. Excursie naar Maarn. Aanwezig 10 leden en 3 belangstellenden. Prachtig weer, schitterende herfsttinten. *Omphalia maura* groeide in grote hoeveelheden langs het fietspad naar Driebergen. Typisch is altijd, dat bij doorscheuren van de hoed het splijtingsvlak dwars door een lamel loopt. In een dennenbos groeiden *Lactarius hepaticus*, die witte, langzaam geel verkleurende melk heeft, *Nematoloma polytrichi* e.a. Onder beuken *Lactarius theiogalus*, *Stropharia inuncta* aan een wegkant.

7 Nov. Wandelen van Hilversum naar Baarn.

Het had de voorafgaande nachten hard gevoren en daarna geregend.

Aanwezig 4 leden. Er konden nog 92 soorten opgetekend worden. Mooie exemplaren van *Clitocybe inversa*! Een egeltje, dat nog niet in winterslaap was gegaan, zorgde voor een stekelzwamvariatie.

G. A. DE VRIES.

Kort verslag van de excursies van het District V, Zuid-Holland, gehouden op 3 en 17 October 1943.

Door ons district werden in het afgelopen seizoen twee excursies gehouden. De eerste op 3 October 1943 naar Duinrell en de tweede op 17 October d.o.v. naar Meyendel, beide terreinen in de omgeving van Wassenaar.

Duinrell is een met bosch begroeid duingebied en bestaat uit gemengd loofbosch en naaldhout. Het is een terrein van ouds bekend om zijn rijke zwammenflora en het heeft ons ook nu niet teleurgesteld. Met circa 130 genoteerde soorten mogen wij op een geslaagde excursie terugzien. Hier volgen enkele grepen uit den oogst.

Het genus *Clitocybe* was met 7 soorten vertegenwoordigd, waarbij *Cl. connata*, *Cl. umbonata* en zeer veel exemplaren van *Cl. aurantiaca* onder de dennen. Van het verre van gemakkelijke geslacht der *Russula*'s werden 10 soorten verzameld, o.a. *R. pectinata* sensu Schaeffer, *R. nauseosa* en de alleen in naaldbosch voorkomende *R. drimeia*. *Lactarius* leverde 7 soorten op. Vermelden wij van deze excursie ten slotte nog: *Hydnum auriscalpium* (een enkel exemplaar),

Sparassis crispa, Fistulina hepatica, Macropodia macropus (vele bijeen), Volvaria speciosa en Entoloma sericeum.

De tweede excursie naar de vrije terreinen van Meyndel leverde niet zoo'n grooten oogst op, nl. ± 80 soorten. Aardige vondsten waren hier enkele fraai met algen begroeide exemplaren van Fomes robustus (de kleine vorm, welke op oude Duindoornstruiken groeit) en, op vergane grashalmen, Crinipellis stipitarius, alsmede de speciaal in de duinen voorkomende Tulostoma granulosum. Niet minder dan 10 verschillende Mycena-soorten werden geplukt, waarbij de sierlijke Mycena pura, een mooi exemplaartje van het Oranje Klokje, Mycena acicula, en de in duinstreken niet zeldzame Mycena chlorantha, het Groene Klokje.

Beide excursies, die door mooi herfstweer werden begunstigd, mochten zich in een groote belangstelling verheugen en er heerschte onder de excursisten een geanimeerde stemming.

Namens District V, Zuid-Holland,
SUZE DE LINT.
Dr H. DE GRAAF.
J. A. WEVERLING, Secretaris.

WAARNEMING

55. Op 23 Juni 1943 werd door de afd. 's-Gravenhage der N.N.V. een excursie uitgeschreven naar het landgoed Raaphorst bij Wassenaar. Op dien datum werden aldaar *Stinkzwammen* (*Phallus impudicus*) waargenomen. Van één exemplaar was het omhullende vlies (*Velum universale*) verdwenen en het eenigszins bruine en gelatineachtige omhulsel nog als ledige dop aanwezig. Uit de glimmende sporen in de onmiddellijke omgeving der resten, bleek, dat slakken de daders waren geweest.

Van meerdere zgn. duivelseieren was het omhullende witte vlies beschadigd. Opmerkelijk vond ik, dat de gelatineachtige laag niet was aangevreten. Daaruit meen ik te mogen afleiden, dat het geheel vernielde exemplaar, normaal is opengescheurd om tot ontwikkeling te komen en daardoor kon worden opgegeten. De zwam kwam binnen het bereik van de slakken.

De overige eieren, waarvan het velum universale wel werd aangevreten, doch waarvan de inhoud gespaard bleef, zullen dat te danken hebben gehad aan de gelatineachtige laag, die blijkbaar voor de voor stinkzwammen gevaarlijke slakken niet eetbaar is en daardoor een beschermende laag vormt.

Delft.

K. BAKKER.

EEN LAATSTE WOORD VAN DEN REDACTEUR

Het komt mij in het belang van Fungus en dus van onze Vereniging wenselijk voor, dat het redacteurschap eens in andere handen overgaat. Een verfrissing van ons tijdschrift door andere ideeën, andere plannen, andere besluiten kan niet anders dan nuttig zijn en zal hopelijk ten gevolge hebben, dat het door alle leden, zonder uitzondering, graag en met vrucht gelezen wordt.

Niet zonder weemoed neem ik met dit laatste nummer van de 14e jaargang als redacteur van U afscheid en daarmee van het werk, dat ik bijna 12 jaar met liefde en naar beste vermogen heb gedaan. Hartelijk dank ik allen, die mij in die periode met daadwerkelijke hulp hebben bijgestaan en waarvan de medewerking op enigerlei wijze mijn taak heeft verlicht.

Dr J. S. Zaneveld, Ericalaan 12 te Leiderdorp, heeft zich bereid verklaard met ingang van het nieuwe jaar mijn werk over te nemen in afwachting van een eventuele benoeming op de a.s. ledenvergadering. Bijdragen voor Fungus gelieve men dus in het vervolg aan dit nieuwe adres te zenden. Moge mijn opvolger in ruime mate op Uw aller steun kunnen rekenen.

DE VEYE.

INHOUD

	Blz.
Het Bestuur der Ned. Mycologische Vereniging	71
Eenige nieuwe Laboulbeniales voor ons land, door A. Middelhoek	71
Peronospora violacea Berkeley, door H. H. Prell	72
Een zeldzame Helvella weergevonden, door H. Kleijn en E. Agsteribbe	73
Coprinus dilectus Fr., door H. J. v. d. Laan	75
Mycophagie, VI, door Pelagicus (Het geheim van het boertje).....	75
Recepten.....	76
Enkele excursieverslagen	77
Waarneming	78
Een laatste woord van den redacteur	78